

7.2.2. Juhendamine ja piiride seadmine

Juhendamine ja piiride seadmine tähendab seda, et laps saab oma emotsioone ja käitumist reguleerida. Juhendamise ja piiride seadmise puhul on peamisteks vanemate ülesandeks sobiva käitumise ja lapse emotsioonide kontrollimine. Piiride seadmise kaudu on võimalik lapses arendada sisemine moraaliväärtuste ja südametunnistuse mudel ja sotsiaalne käitumine. Juhendamise kaudu on võimalik kasvatada laps iseseisvaks täiskasvanuks, kellel on oma väärtused ning kes suudab üles näidata sobivat käitumist teiste inimeste suhtes. Laps vajab oma vanematelt toetust ja julgustamist, et oma võimeid igakülgset arendada.

Lapse juhendamise ja piiride seadmise kaitse- ja riskitegureid aitavad välja selgitada alljärgnevad küsimused:

- Kas vanemad suudavad lapsele pakkuda piisavalt uusi kogemusi ja julgustada teda tegutsema ning katsetama uusi asju, mis võiks lapse vanust arvestades olla talle võimete kohased?
- Kas vanemad seavad lapsele ebamõistlikult kõrgeid või madalaid nõudmisi või ei sea neid üldse?
- Kas vanemad suudavad juhendada ja kasvatada last tema vajadusi arvestaval viisil?
- Kas vanemad lasevad lapsel arendada oma iseseisvust igapäevaelus ja sotsiaalsetes suhetes (nt ea- ja võimete kohased ülesanded majapidamises, sõpradega omal käel kohtumine) ning kaasavad last pereelu puudutavate otsuste vastuvõtmisse?
- Kas vanemad vaatavad lapse järele või teavad, kus laps viibib?
- Mil määral ja kuidas näitavad vanemad huvi lapse tegemiste vastu koolis või lasteaias?
- Kuidas on vanemad kaasatud lapse kooli- või lasteaiaelu (nt osalemine lastevanemate koosolekutel, arenguestlustel)?
- Kas vanemad aitavad last õppimisel ja toetavad last lähtuvalt tema vajadusest koolis?
- Kuidas soodustavad vanemad lapse suhtlemist sõprade ja teiste lapse jaoks oluliste inimestega?
- Kas vanemad aitavad lapsel leida ja hoida vaba aja tegevusi, mis sobivad lapse vanuse ja huvidega?
- Kas vanemad huvituvad lapse tegemistest (sh internetis)?
- Kas vanemad on hankinud lapsele eakohaseid ja lapse jaoks meeldivaid mänguasju või muid vaba aja veetmise vahendeid?
- Milliseid kasvatustrateegiaid vanemad kasutavad?
- Missugune on vanemate hoiak lapse kehalise karistamise osas?
- Kas vanemate kasvatuse meetodid on ranged ja karmid (nt ähvardused või karistused)?
- Kas vanemad toetavad üksteist ja on valdavalt järjekindlad lapsele reeglite kehtestamisel?
- Kas ja kuidas on vanemad suutelised toime tulema konfliktse olukorra lahendamiseks?

Tabel 11. Peamised juhendamise ja piiride seadmise kaitse- ja riskitegurid

Kaitsetegurid	Riskitegurid
Lapsevanemad osalevad lapse elus ning jõustavad tema arengulist edasijõudmist. Lapsevanematel on realistlikud ootused lapsele.	Lapsevanemad ei veeda koos lapsega aega ega erguta tema arengut. Vanematel ei ole aega ja võimalusi lapsega tegelemiseks - nt koos mängida ja õppida, lapsega vestelda ja teda kuulata. Lapsevanematel on ebarealistlikud ootused lapse suhtes.
Lapsevanemad on kaasatud koolielu ning lapse toetamine koolitöodes toetab lapse motiveeritust ning õppeedukust.	Lapsevanemad ei huvitu lapse õpingutest, arengust ja ei soovi olla kaasatud. Esineb vältiv käitumine lapsi puudutavatel teemadel.
Lapsevanemate kasvatustiil on selge, empaatiline ja järjepidev. Vanemad otsustavad lapse elus olulisi asju, kuid kuulavad ja arvestavad lapse arvamusega, nii palju kui see vähegi mõistlik ja võimalik on.	Lapsevanemate kasvatustiil on autokraatne ja ebajärjekindel või nende suhtumine lapsesse on hoolimatu. Lapsevanematel on raskusi konfliktidega toime tulemisel ja piiride kehtestamisel.

Kaitsetegurid	Riskitegurid
Lapsevanemad seavad lapsele piirid, et tagada lapse heaolu ja turvalisust.	Lapsevanemad on ükskõiksed lapse suhtes ning koduses keskkonnas ei seatud lähtuvalt lapse vanusest vajaminevaid piire.